

Hra Holokaust je veľkým gestom, ktoré presahuje divadlo Aréna

Zuzana Uličianska | SME | 13.12.2012

Viliam Klimáček vo svojej novej hre Holokaust povyberal zažltnuté sépiové fotografie a vsadil ich do provokatívneho moderného rámu.

„Celý môj život až dodnes je determinovaný Osvienčimom,“ spomína Hilda Hrabovecká, ktorá sa dostala do prvého dievčenského transportu do koncentračného tábora zo Slovenska.

Do akej miery je touto traumou stále ovplyvnená aj súčasná spoločnosť? Aj na to sa snaží odpovedať novinka divadla Aréna.

Už nič nevyriešime?

Nachádzame sa v dnešnom showroome, výstavnej sieni navonok nepolitického komerčného záujmu. Ale čo nie je u nás politické?

Režisér Rastislav Ballek opäť zvolil poetiku neporiadku. Na scéne je všetko akoby v prestavbe, na steny sa lepia nové plagáty a symboly. Nahé figuríny môžu vzdialene pripomínať obeť koncentrákov. Ide o bývalú kaviareň Ruža, ktorú kedysi zarizoval reprezentant štátu, básnik Ambróz Králik, ktorý neskôr po neúspešnom flirte s komunizmom utiekol do Argentíny. Jeho dcéra prichádza po rokoch na Slovensko uplatniť si reštitučný nárok, no je nemilo prekvapená, že naň arizátori nemajú nárok.

„Urobte za tým hrubú čiaru, ľudia. Už nič nevyriešite. Ak bol niekto vinný, už nežije. Cez vojnu sa tak zachovali všetci. Veď každému je to už jedno. Kto dnes rieši nejaké morálne dilemy, keď má sám toľko svojich problémov. Ak všetci, čo dodnes žijú z ukradnutého majetku, opustia ten majetok, tak odídem a poviem... stala sa chyba. Pardon,“ vraví Anna Králiková, ktorá odmieta oplúť pamiatku svojich rodičov.

Podobné provokatívne postrehy však nevychádzajú zakaždým z divadelnej situácie, čo ako hendikep najviac cítime najviac práve na postave Anny Králikovej (Kristína Greppelová). Celá druhá časť hry už pozostáva len z monológov. Herci v nej vytvárajú akoby vlastné náhrobné kamene. Po prestávke sa mení celá perspektíva, tí, čo boli na javisku, sú v hľadisku a naopak. Tento režijný nápad nebol len samoúčelným nápadom.

Klimáček sa snažil integrovať archívne materiály do hry tak, aby nepôsobili ako vysvetlivky pod textom, ale občas predsa len zaškrípe poučenie či nutná informácia. Nezaprel však ani vlastnú poetickú licenciu. Vďaka nej sa takmer stávame svedkami premiéry slovenského veľkofilmu o Svätoplukovi.

Na tomto efektnom príklade sa podarilo demonštrovať mnohé rozpory vtedajších čias, hoci je otázne, či by sa prípadný hraný film v tomto čase mohol venovať práve slovanskému lídrovi.

Realizmus aj groteska

Napriek nie najčistejšej artikulácii zostane postava Ambróza Kráľika v podaní Milana Ondříka ešte dlho v pamäti.

Škoda, že Dana Košická nedostala v postave pôvodnej majiteľky kaviarne Rózy Rozenfeldovej viac priestoru na hereckú akciu.

Zuzana Porubjaková ako mladá Ester bola plná príjemnej energie, ale aj trochu prehrávala.

Vynikajúci bol Gregor Hološka ako gardista Jano Pujdes. Sústredene sa do postáv vložili aj Zuzana Kanócz či Rebeka Poláková. Decentný výkon podal Braňo Deák.

Najviac problematickou bola postava Hany Kostolníkovej v podaní Petry Vajdovej, ktorá mala prejsť od dedinskej siroty po mondénnu podnikateľku. Na nej najviac cítiť váhanie inscenátorov medzi realizmom a prvkami grotesky (či až klauniády).

Zaujímavejšie ako sporné začlenenie hry Voskovca a Wericha pôsobil dobový rozhlasový komentátor v podaní Martina Hronského.

Inscenácia Holokaust je veľkým gestom, ktoré presahuje hranice divadla, ale zároveň zostáva autentickým umeleckým dielom. Silná téma sa obracia s výčitkami nielen do minulosti, ale aj voči súčasnosti. K tomu, aby sa osudy postáv dostali divákovi celkom pod kožu, však niečo ešte chýbalo.